

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1996/8

Karar Sayısı : 1996/20

Karar Günü : 18.6.1996

R.G. Tarih-Sayı :31.01.2001-24304

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay 10. Dairesi

İTİRAZIN KONUSU : 9.3.1988 günlü, 3417 sayılı "Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun"un 2. maddesinin (b) bendindeki "On ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin..." sözcüklerinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Emeklilik ve yaşlılık aylığı bağlanmış işçilerin, on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışanların sayısının hesabında dikkate alınmasını öngören tebliğin iptali için açılan davada Danıştay Onuncu Dairesi, 3417 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin (b) bendindeki "On ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle, iptali için doğrudan başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Yasa'nın itiraz konusu (b) bendini de içeren 2. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun hükümleri çerçevesinde;

a) Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu hükümlerine göre almakta olan kamu görevlileri ile kanunla veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak kurulan kuruluşlarda çalışanların,

b) On ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin,

c) Kanunları uyarınca sözleşmeli statüde çalışan personelin,

Aylık ve ücretlerinden "tasarruf kesintisi" yapılır.

Bu tasarruflara Devlet veya ilgili işverenlerin katkısı sağlanır.

1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa tabi olarak çalışanlar gelirlerinin, bu Kanun hükümlerine göre belirlenecek kısmını tasarruf olarak her ay ilgili banka şubesine yatırırlar ."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında dayanan Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 26.2.1996 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen Yasa kuralları ile aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralı, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği düşünüldü:

İtiraz yoluna başvuran Danıştay 10. Dairesi, 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesinin (b) bendinde yer alan "on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin ..." sözcüklerinin Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmektedir.

Buna göre, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilemeyecek ve bu nedenlerle, eşitsizliğe yol açılmayacaktır. Bu ilkeyle birbirlerinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve topluluklar yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Ancak, kimilerinin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen nedenlerle, değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Durum ve konumlarındaki özellikler kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

3417 sayılı Yasa ile tüm kamu görevlilerinin ve on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin, devlet, işveren ve çalışanın katkısı ile oluşturulan bir sistemden faydalandırılmaları amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak 2. maddenin itiraz konusu (b)

bendinde, bu kanun hükümleri çerçevesinde on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin ücretlerinden tasarruf kesintisi yapılması öngörülmektedir. Buna göre, On'dan az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin ücretlerinden tasarruf kesintisi yapılmayacaktır. Böylece, bu durumdaki işçiler Yasa'nın getirdiği olanaktan yararlanamayacaklarından on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışanlarla, on'dan az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışanların aynı hukuksal durumda olmalarına karşın farklı kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kuralın iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ ve Lütfi F. TUNCEL bu görüşlere katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

9.3.1988 günlü, 3417 sayılı "Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun"un 2. maddesinin (b) bendinde yer alan "On ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan ..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 18.6.1996 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N. SEZER	Samia AKBULUT	Haşim KILIÇ
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Ali HÜNER
Üye		Üye
Lütfi F. TUNCEL		Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

İtiraz yoluna başvuran Danıştay 10. Dairesi, 3417 sayılı Yasa'nın 2. maddesi'nin (b) bendinde yer alan, "On ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin..." sözcüklerinin, Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırılığını ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi'nin eşitlik ilkesinin yorumunda yerleşmiş görüşü; yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmeyeceği ve bu nedenlerle, eşitsizliğe yol açılmasına olanak sağlanamayacağı biçimindedir. Eşitlik ilkesiyle, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve böylece ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması önlenmek istenmiştir.

Ancak yasa önünde eşitlik herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Bu bağlamda, kimilerinin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen nedenlerle, değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar ayrı, aynı hukuksal durumlar aynı kurallara bağlı tutulursa, Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Başka bir anlatımla, durumlardaki değişikliğin doğurduğu zorunluluklar kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulamalar getirilmesi, Anayasa'nın eşitlik ilkesinin çiğnendiğini göstermez.

Çalışanların tasarrufa teşvik edilmesi ve bu tasarrufların değerlendirilmesine yönelik olan 3417 sayılı Yasa'nın 2. maddesi'nin (b) bendinde, "On ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin" aylık ve ücretlerinden "tasarruf kesintisi" yapılması öngörülmüş, böylece, ondan az işçi çalıştıran işyerleri bu Yasa'nın kapsamı dışında bırakılmıştır.

İşyerleri, küçük ya da orta ölçekli olmalarına göre genellikle değişik kurallara bağlı tutulmaktadır. On'dan aşağı işçi çalıştıran işyerleri ile ondan fazla işçi çalıştıran işyerlerinin durumları da birbirinden büyük farklılıklar göstermektedir. On'dan az işçi çalıştıran işyerleri genellikle küçük ölçekli olan ve büyük fedakarlıklarla ayakta durabilen, daha doğrusu kendi yağıyla kavrulma durumunda bulunan işletmelerdir.

3417 sayılı Yasa'da olduğu gibi, işçilere yönelik kimi diğer yasalarda da, On'dan az işçi çalıştıran işyerleri için kimi ayrıcalıklar getirilmiş bulunmaktadır.

3417 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin (b) bendi ile yasakoyucu, kamu yararı ve kamu düzenini gözönünde bulundurarak on'dan az işçi çalıştıran işyerlerinin ayakta kalabilmeleri, hayatiyetlerini devam ettirebilmeleri ve artan kimi malî yüklerin altında zora girmemeleri için onları "tasarruf kesintisi" zorunluluğunun dışında bırakmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin eşitlik ilkesini yorumlayan kimi kararlarında da açıkça belirtildiği gibi, durumlardaki değişikliğin doğurduğu haklı nedenler ve zorunluluklar, kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulamalar getirilmesinden, Anayasa'nın eşitlik ilkesinin çiğnendiği sonucu çıkarılamaz.

On'dan az işçi çalıştıran işyerlerinin korunmasını amaçlayan bu düzenleme, kamu yararını ve kamu düzenini gerçekleştirmeye yönelik olup, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle de çelişmediğinden Anayasa'ya aykırılık oluşturmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle, çoğunluğun iptal görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Samia AKBULUT

Üye
Haşim KILIÇ

Üye
Lütfi F. TUNCEL

KARŞIOY YAZISI

3417 sayılı "Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun"un 2. maddesinin (b) bendinde "on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin" aylık ve ücretlerinden "tasarruf kesintisi" yapılacağı öngörülmüştür.

Çalışanların aylık ve ücretlerinden yapılacak kesintilere, Devlet veya işverenlerin katkıda bulunmasıyla bir hesapta toplanacak paraların nemalandırılması ve daha sonra biriken tasarrufların belirli koşullar ve zaman dilimi içinde çalışanlara ödenmesi biçiminde bir sistem oluşturulmuştur.

Bu sistemden, on işçiden az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışanların yararlandırılmaması eşitlik ilkelerine aykırı görülmüştür.

Oysa, durum ve konumlarındaki farklılıklar ya da Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen haklı nedenlere dayanılarak yapılan farklı uygulamalar eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

On'dan daha az işçi çalıştıran işyerleri, sermaye yapıları, teknolojiyen yararlanma olanakları ve üretim kapasiteleri yönünden küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Çalışanların sigorta primleri, ödenen vergiler ve işçilere yapılan sosyal yardımlar belirtilen küçük işletmeleri çok etkileyen büyük gider kalemleridir. Bu giderler karşısında çok zor koşullarda faaliyetlerini sürdüren küçük işletmelerin "tasarruf kesintisi"nin getireceği yükümlülüğün olumsuz

Esas Sayısı : 1996/8
Karar Sayısı : 1996/20

sonuçlarından korunmak istenmesinde hem kamu yararı ve hem de haklı nedenler bulunmaktadır. Bu nedenle, on işçiden daha az işçi çalıştıran işyerlerinin kapsam dışı tutularak, burada çalışanların "tasarruf kesintisi"nden yararlandırılmamasının eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmadığından çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ahmet Necdet SEZER